

ทำความเข้าใจพฤติกรรมอาชญากรรมผ่านมุมมองทางจิตวิทยา

กัญญ์ฐิตา ศรีภา¹ และวรากร ทรัพย์วิระปกรณ์²

วันได้รับบทความ: 20 ตุลาคม 2562 วันแก้ไข: 26 พฤศจิกายน 2562 วันยอมรับเผยแพร่: 30 พฤศจิกายน 2562

บทคัดย่อ

พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากปัจจัยเงื่อนไขที่หลากหลาย ซึ่งต่างมีผลกระทบต่อกันและกัน และมีผลร่วมกันต่อการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรม การก่อตัวของพฤติกรรมอาชญากรรมในมนุษย์ จึงเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยคำอธิบายที่แยบยล เพื่อค้นหาคำตอบที่เชื่อถือได้ทางวิชาการ มุมมองทางจิตวิทยาเป็นศาสตร์หนึ่งที่สามารถอธิบายพฤติกรรมเช่นนี้ได้อย่างลุ่มลึกในอีกมิติหนึ่ง ทั้งรูปแบบการคิด บุคลิกภาพของอาชญากรหรือผู้กระทำผิด รวมถึงการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ทางจิตวิทยา เพื่ออธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมที่เกิดจากปัจจัยเงื่อนไขใน 3 มิติ ได้แก่ มิติของปัจเจกบุคคล มิติของครอบครัว และมิติของชุมชนหรือสังคม ซึ่งในบทความนี้เลือกนำแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สำคัญมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำทำความเข้าใจพฤติกรรมอาชญากรรม ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ทฤษฎีจิตวิทยารายบุคคลของแอดเลอร์ ทฤษฎีตัวตนของโรเจอร์ส ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของซัลลิแวน ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือกระทำของสกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และทฤษฎีบุคลิกภาพของไอย์เซ็งค์ ทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้ ช่วยให้เห็นต้นตอแห่งปัญหาของการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรมที่ครอบคลุมทุกมิติที่กล่าวมา ซึ่งจะช่วยให้สามารถค้นหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมได้

คำสำคัญ: พฤติกรรมอาชญากรรม อาชญากรรม มุมมองทางจิตวิทยา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

A Psychological perspective on Criminal Behavior

Kantita Sripa¹ & Warakorn Supwirapakorn²

Received: October 20, 2019 Revised: November 26, 2019 Accepted: November 30, 2019

Abstract

A criminal behavior is generally caused by various factors having an effect on each other and sharing an effect on the occurrence of crime. The formation of a criminal behavior is a matter that requires a profound explanation to find out a reliable academic answer. The psychological perspective is one of the various sciences that can deeply explain this behavior in the aspect of thinking styles and personality of criminals. It also employs the integration of various psychological theories to explain criminal behaviors that caused by causal factors covering 3 dimensions including individual dimension, family dimension, and community or social dimension. The aim of this article is to apply some of the psychological theories as the significant tool to understand criminal behaviors including Freud's psychoanalytical theory, Adler's individual psychology theory, Rogers' Self theory, Sullivan's Interpersonal theory, Skinner's operant learning theory, Bandura's social learning theory, and Eysenck's theory of personality. These theories could help to find the root causes of criminal behaviors that cover all dimensions mentioned above, which could lead to the proper ways for preventing and solving the problems.

Keywords: Criminal behavior, Crime, Psychological perspective

---

¹ Assistance Professor at Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

² Assistance Professor at Department of Research and Applied Psychology, Faculty of Education, Burapha University

บทนำ (Introduction)

อาจเคยมีคนที่สงสัยว่า “เพราะเหตุใดบางคนถึงยอมจำนนให้กับสิ่งเร้าหรือสถานการณ์กระตุ้นให้ตนเองหลงเข้าสู่วงจรแห่งอาชญากรรม ในขณะที่คนจำนวนไม่น้อยที่สามารถหักห้ามใจตนเองและใช้ชีวิตอย่างถูกต้องคล่องธรรม แม้จะมีเหตุกระตุ้นหรือสิ่งเร้าแบบเดียวกัน” คำถามนี้ตอกย้ำให้เห็นว่าสาเหตุของพฤติกรรมอาชญากรรมเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยคำอธิบายที่แยบยลเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมเช่นนี้ได้อย่างลุ่มลึก เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับทั้งปัจจัยเงื่อนไขทางกาย จิต และสังคม ซึ่งต่างมีผลหรือมีผลร่วมกันต่อพฤติกรรมอาชญากรรม ในต่างประเทศอย่างเช่น สำนักงานตำรวจสืบสวนกลางสหรัฐอเมริกา (FBI) มีการใช้องค์ความรู้ทางจิตวิทยาเพื่อช่วยทำความเข้าใจและตรวจสอบพฤติกรรมอาชญากรรมบางประเภท จะเห็นได้จากที่มีการพัฒนาระบบในการจำแนกพฤติกรรมอาชญากรรมโดยใช้พื้นฐานแนวคิดทางจิตวิทยาและจิตเวชศาสตร์ เรียกว่า “Crime Classification Manual : A Standard System for Investigation and Classifying Violence Crime” หรือ CMM เพื่อใช้ประโยชน์ทางกระบวนการยุติธรรม (Miller, 2012) แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการค้นหาคำตอบที่เชื่อถือได้ทางวิชาการ เพื่อหยั่งรู้และวิเคราะห์ทั้งเบื้องหลังของพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งบทความนี้จะมุ่งเน้นในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา เพื่อเจาะลึกถึงจิตใจของอาชญากร โดยอาจมีเรื่องของแรงกระตุ้นหรือสิ่งเร้าจากภายนอกเข้าไปเกี่ยวข้อง

ที่ผ่านมา มีการใช้ศาสตร์ทางจิตวิทยาแบ่งอาชญากรออกเป็นประเภทต่างๆ โดยประเภทหลักๆ ของอาชญากรตามมุมมองของจิตวิทยา (กัญญฐิตา ศรีภา, 2562) ได้แก่ 1) อาชญากรที่ละเมิดกฎหมายตามแต่โอกาสจะอำนวยหรือมีสิ่งเร้ามากกระตุ้น 2) อาชญากรที่มีพฤติกรรมอาชญากรรมจนเป็นนิสัยหรือมีวิถีชีวิตแบบอาชญากร 3) อาชญากรที่มีพฤติกรรมรุนแรงอันตราย มีลักษณะเป็นนักล่า และ 4) อาชญากรที่สาเหตุของพฤติกรรมเกิดจากความผิดปกติทางจิต พฤติกรรมประเภทต่างๆ นี้มีที่มาที่ไปอย่างไร สามารถอธิบายได้โดยแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาซึ่งเป็นประเด็นหลักในการนำเสนอของบทความนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนจะเริ่มจากการอธิบายจากวิธีคิดและบุคลิกภาพของอาชญากรในมุมมองของจิตวิทยา ก่อนเพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจอาชญากร จากนั้นจึงจะอธิบายถึงสาเหตุหรือเงื่อนไขที่ทำให้คนก่ออาชญากรรมภายใต้มุมมองทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เชื่อมโยงต่อไปได้ว่า เมื่อมีเหตุและเงื่อนไขเช่นนี้ จะดำเนินการเพื่อตัดต้นตอแห่งปัญหาได้อย่างไร

รูปแบบการคิดของอาชญากร (Criminal Thinking Styles)

วิวัฒนาการของแนวคิดทางจิตวิทยาเริ่มจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ที่เชื่อว่า พฤติกรรมเกิดจากแรงขับจากจิตไร้สำนึก (Unconscious) และอิทธิพลในวัยเด็ก ซึ่งต่อมา พัฒนามาเป็นจิตวิเคราะห์แนวใหม่ (Neo-Freudian) ที่ให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับประสบการณ์ในปัจจุบันและความคาดหวังในอนาคตที่มีผลต่อพฤติกรรม รวมไปถึงการปฏิวัติแนวคิดปัญญานิยม (Cognitive revolution) ที่เน้นการรู้คิดและปัญญาของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขา ซึ่งในแง่ของการศึกษาพฤติกรรมของอาชญากร เชื่อว่า พวกเขาเหล่านั้นมีรูปแบบหรือสไตล์ความคิดที่แตกต่างจากคนปกติทั่วไป งานวิจัยที่สำคัญงานหนึ่งในสาขานิติ

จิตวิทยา (Forensic psychology) เป็นงานของ โยเชลสันและแซมเนว (Yochelson & Samenow) ที่ศึกษา รูปแบบการคิดของอาชญากร พวกเขาค้นพบว่า สไตล์การคิดของอาชญากร (Criminal thinking styles) แบ่งเป็น 3 ลักษณะ (Yochelson & Samenow, 1976) ดังนี้

1) ลักษณะการคิดเพื่อกัดกร่อนปมในจิตใจ (Corrosion) เป็นการคิดหรือตัดสินใจแบบกล่าวอ้าง เหตุผลเข้าข้างตนเองเมื่อกระทำความผิดไปแล้ว เพื่อที่จะกัดกร่อนหรือต่อต้านปมขัดแย้งภายในจิตใจ เช่น “ผมสมควรได้ครอบครองสิ่งที่มีทั้งหมด” “มันเป็นธรรมดาของโลกสมัยนี้ ยากได้อะไรก็ต้องแย่งชิง มา คนแข็งแกร่งเท่านั้นที่จะยืนหยัดอยู่ได้” หรือ “เขาสวมควรได้รับชะตากรรมแบบนี้” เป็นต้น

2) ลักษณะการคิดแบบตัดบท (Cutoff) เป็นรูปแบบความคิดที่เกิดขึ้นในขณะที่กำลังจะกระทำความผิด เพื่อกลบเกลื่อนความรู้สึกที่ไม่สบายใจที่จะกระทำสิ่งนั้น และพยายามขับไล่ความรู้สึกเช่นนั้นออกไป โดยสั่งให้ตนเองกระทำการลงไป เช่น “รีบๆ จัดการมันซะ” หรือ “ก็แค่ทำ ๆ มันซะ จะไปกลัวอะไร”

3) ลักษณะการคิดแบบปลุกเร้าอำนาจตนเอง (Power thrust) เป็นการคิดแบบตัดสินว่าสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปนั้นสมควรที่จะทำ โดยการสร้างภาพลักษณ์ตนเองในลักษณะผู้ที่มีพลังอำนาจที่จะได้มาซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนเองต้องการ เช่น “นี่มันที่ของผม ไม่มีใครกล้ามาวุ่นวายกับผมหรอก” หรือ “เป็นธรรมดาที่มันจะมีทั้งผู้ล่าและผู้ถูกล่า และผมก็เป็นผู้ล่า”

ลักษณะและรูปแบบการคิดของอาชญากรในลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีปัญญานิยม ที่เชื่อว่า บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำพฤติกรรมโดยอาศัยกระบวนการทางปัญญาเป็นสำคัญ หากเพียงแต่อาชญากรมักมีกระบวนการทางปัญญาที่เบี่ยงเบนไปจากคนปกติ และมักเป็นการคิดที่ผิดพลาด เช่น มักคิดแบบเข้าข้างว่าสิ่งที่ตนทำไม่ใช่ความผิด คิดว่าตนสามารถที่จะกระทำสิ่งนั้นได้โดยชอบธรรม ซึ่งนอกจากรูปแบบการคิดแล้ว อาชญากรยังมีลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพที่อาจเบี่ยงเบนไปจากคนปกติทั่วไป ซึ่งการศึกษาในเรื่องนี้จะป็นองค์ความรู้สำคัญที่ช่วยให้เราคาดเดาคนที่มีความโน้มเอียงจะก่ออาชญากรรมได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม รูปแบบการคิดที่กล่าวไปแล้วนั้น หากพวกเขาไม่ได้แสดงพฤติกรรมออกมาให้สังเกตเห็นได้ อาจไม่ทำให้คาดเดาได้ชัดว่าบุคคลนั้นๆ เป็นบุคคลอันตราย จึงมีนักคิดนักวิชาการบางท่าน ได้ทำการศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของอาชญากร เพื่อที่จะช่วยให้มีข้อเท็จจริงหรือองค์ความรู้ที่ใช้ทำความเข้าใจพฤติกรรมอาชญากรได้ชัดเจนขึ้น

ลักษณะบุคลิกภาพของอาชญากร (Criminal Personality)

ในทางจิตวิทยา “บุคลิกภาพ” เป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่างๆ ทั้งส่วนที่อยู่ภายในไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น สติปัญญา ค่านิยม ความสนใจ หรือวิถีคิดของบุคคล ฯลฯ และส่วนที่มองเห็นชัดเจน เช่น พฤติกรรมต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้น นอกจากการศึกษา รูปแบบการคิดของอาชญากรแล้ว การทำความเข้าใจบุคลิกภาพของอาชญากร จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมอาชญากรได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของพาแลร์โมและคอสซิส (Palermo & Kocsis, 2005) เกี่ยวกับบุคลิกภาพของอาชญากร ได้แบ่งประเภทบุคลิกลักษณะของอาชญากรไว้ดังนี้

1) ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentricity) โดยอาชญากรมักมีความเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเขานั้นเขามีสิทธิที่จะครอบครอง ประหนึ่งโลกนี้เป็นของเขา เช่น คิดว่าทรัพย์สินของผู้อื่น หรือตำแหน่งหน้าที่การงาน ควรจะเป็นของเขา หรือเขามีสิทธิที่จะครอบครองผู้หญิงที่เขาต้องการ เป็นต้น

2) หุนหันพลันแล่น (Impulsivity) เป็นการกระทำที่ขาดการยับยั้งชั่งใจ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ทำให้แสดงพฤติกรรมโดยขาดการยั้งคิด ไม่ตระหนักถึงผลที่จะตามมาและผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของเขา

3) สิ้นสมความคับข้องใจ (Frustration) เกิดจากการไม่ได้ในสิ่งที่พึงปรารถนา หรือไม่บรรลุสิ่งที่คาดหวังไว้ นำมาซึ่งความคับข้องใจ โดยพบว่า พฤติกรรมอาชญากรรมที่เกิดจากความคับข้องใจนี้ เกิดจากความรู้สึกที่ว่าตนเองพ่ายแพ้ ล้มเหลว สูญเสียอำนาจ จนอาจนำไปสู่ความรู้สึกรังเกียจตนเอง ซึ่งความคับข้องใจและความรู้สึกรังเกียจตนเองเช่นนี้อาจแปรเปลี่ยนไปเป็นความโกรธ และกล่าวโทษผู้อื่น อาชญากรจึงมักมีความคิดฝังอยู่ในสมองว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความผิดของคนอื่น ไม่ใช่ของเขา และที่เขาต้องทำเช่นนั้นเพราะมันเป็นสิ่งที่สมควรจะทำ

4) หลงตัวเอง (Narcissism) โดยมักยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง โอ้อวดตนเอง เชื่อว่าตนเองนั้นเหนือผู้อื่น มีสิทธิต่างๆ เหนือคนอื่นๆ ต้องการการยกย่องเชิดชู ขาดความเห็นอกเห็นใจ ชอบกล่าวโทษหรือตำหนิคนอื่น และทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของคนอื่นที่มีต่อตนเองไม่ได้ ซึ่งลักษณะอาการหลงตัวเองเช่นนี้ พบได้ในอาชญากรหลายๆ คน สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความรู้สึกที่ว่าตนเอง ไม่ได้รับการยกย่องและเคารพนับถือจากผู้อื่น นำมาซึ่งความโกรธเคืองและแสดงความก้าวร้าวออกมา

5) ย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive-Compulsiveness) อาชญากรบางรายตอบสนองความคับข้องใจ ความกระวนกระวายใจที่เกิดขึ้นภายในใจ โดยการคิดและกระทำพฤติกรรมซ้ำๆ เพื่อขจัดความคับข้องใจและความวิตกกังวลออกไป ซึ่งจะแสดงออกในลักษณะกลับไปกลับมาระหว่างการพยายามควบคุมและการไม่สามารถยับยั้งใจหรือควบคุมได้ ซึ่งไม่อยู่ในสภาวะที่สมดุลกัน อาชญากรที่มีลักษณะเช่นนี้ จึงมักมีอาการแปรปรวนเปลี่ยนแปลงง่าย มักจะควบคุมตนเองไม่ค่อยได้ ขาดความยืดหยุ่น ไม่ผ่อนปรน มักปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยปราศจากการยับยั้งใจโดยปราศจากเหตุผล ซึ่งจะพบว่า พฤติกรรมที่เกิดจากการย้ำคิดแบบซ้ำๆ และจำกัดในเรื่องเดิมๆ จะพบในฆาตกรต่อเนื่องบางรายที่มีการวางแผนการฆ่าเป็นอย่างดี (Organized serial killers)

6) มีภาวะหวาดระแวง (Paranoia) ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกันกับลักษณะของการย้ำคิดย้ำทำ ตรงที่มีมุมมองความคิดที่ค่อนข้างจำกัดอยู่ในสิ่งเดิมๆ หรือทิศทางเดิมๆ ถือเป็นความผิดปกติทางความคิด โดยอาชญากรที่มีความคิดหวาดระแวง มักเคลือบแคลงสงสัยหรือระแวงผู้อื่นอย่างไม่มีเหตุผล ไม่ไว้วางใจใคร มักคิดว่าคนอื่นๆ คอยจับผิดตนเองอยู่ พวกเขาจึงมักปกป้องตนเองโดยใช้กลไกป้องกันทางจิตในลักษณะกล่าวโทษหรือโยนความผิดให้กับคนอื่น (Projection) เพื่อปกปิดการกระทำผิดของตนเอง และแสดงออกในลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าว และประพฤติดนไม่เป็นมิตรกับคนรอบข้าง

7) ซาดิสม์ (Sadism) อาชญากรที่มีลักษณะเช่นนี้ จะรู้สึกว่าการรุนแรงเป็นพลังอำนาจ พวกเขาจะมีความพึงพอใจในความเจ็บปวดและความทุกข์ของผู้อื่น มักกระทำการโดยใช้ความรุนแรงจนเกินเหตุ แม้จะ

บรรลุปเป้าหมายของตนเองแล้วก็ตาม เช่น คนร้ายที่นอกจากจะปล้นได้ของมีค่าที่ตนต้องการแล้ว ยังข่มขืนและฆ่าเหยื่ออีกด้วย เป็นต้น การกระทำในลักษณะชาติสมนี้ ทำให้พวกเขายังรู้สึกถึงอำนาจของตนเอง ซึ่งการกระหายอำนาจเช่นนี้ ในอาชญากรหลายๆ ราย เกิดจากความต้องการที่จะต่อสู้กับความรู้สึกคับข้องใจและประสบการณ์ที่ขมขื่นที่ติดค้างอยู่ในใจ และลักษณะเช่นนี้ยังเป็นตัวการหนึ่งที่ทำให้อาชญากรบางคนก่ออาชญากรรมต่อเนื่องต่อไปเรื่อยๆ

8) ก้าวร้าว (Aggressive) เป็นลักษณะสำคัญหลักๆ ที่อาชญากรส่วนใหญ่มักจะมีอยู่ในตัว โดยพวกเขาจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อให้ได้มาหรือแย่งชิงสิ่งที่ตนเองต้องการ ลักษณะก้าวร้าวนี้รวมไปถึง การใช้คำพูดที่พยายามครอบงำหรือข่มขู่ให้ผู้อื่นยอมตามด้วย

9) มีความรู้สึกขัดแย้ง สองฝักสองฝ่าย (Ambivalence) เป็นลักษณะของความรู้สึกที่ไม่แน่นอนในความสัมพันธ์กับผู้อื่น กล่าวคือ มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างความรู้สึกรักกับความรู้สึกเกลียดต่อผู้อื่น เกิดจากการขาดความรู้สึกมั่นคงในตัวตนของตนเอง ส่งผลให้ไม่สามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับคนอื่นได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่มีบุคลิกภาพแปรปรวน (Borderline personality) โดยเฉพาะหากมีลักษณะหวาดระแวง และไม่ไว้วางใจผู้รอบข้างร่วมด้วย จะยิ่งทำให้ลักษณะเช่นนี้เด่นชัดหรือรุนแรงขึ้น

การศึกษาถึงบุคลิกลักษณะ และวิถีคิดแบบอาชญากรตามที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น ช่วยให้เราเข้าใจและประเมินพฤติกรรมอาชญากรรมได้ชัดเจนขึ้น โดยจะพบว่า อาชญากรหลายๆ รายมีลักษณะและวิถีคิดหลายๆ แบบผสมผสานกันไป หรือลักษณะบางอย่างอาจมีอยู่ในอาชญากรประเภทหนึ่ง แต่กลับไม่พบในอาชญากรอีกบางประเภท โดยจะเห็นว่าวิถีคิดหรือบุคลิกภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นล้วนมีที่มาหรือมีเหตุกระตุ้นให้เกิดขึ้น ซึ่งในบทความนี้ จะประยุกต์แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาเพื่ออธิบายพฤติกรรมอาชญากรรม โดยเลือกแนวคิดที่หลากหลายแง่มุม เพื่อที่จะขุดค้นรากเหง้าของพฤติกรรมอาชญากรรม และสืบสาวไปถึงก้นบึ้งของจิตใจมนุษย์ที่ก่ออาชญากรรมโดยใช้ทฤษฎีเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจ

การอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมผ่านมุมมองทฤษฎีทางจิตวิทยา (Explanation of Criminal Behavior through Psychological Theories)

มีนักวิชาการและนักจิตวิทยามากมาย ที่ศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา เพื่อใช้ทำความเข้าใจอธิบาย ทำนายและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ รวมไปถึงสามารถใช้อธิบายพฤติกรรมอันตรายของอาชญากรและผู้กระทำผิดได้ ซึ่งในบทความนี้ จะเลือกมาเฉพาะบางทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมได้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจพฤติกรรมอาชญากรรม โดยใช้ประโยชน์จากมุมมองความคิดของทฤษฎีเหล่านี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic theory) ของซิกมันด์ ฟรอยด์

ตามแนวคิดโครงสร้างของจิตใจ (Structure of psyche) ของฟรอยด์ จิตใจคนเราแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ Id, Ego และ Superego โดย Id เป็นส่วนของจิตใจที่ติดตัวคนเรามาตั้งแต่กำเนิด เรียกว่า “สัญชาตญาณ” (Instinct) ซึ่งฟรอยด์หมายถึง ความต้องการทางร่างกาย ความปรารถนาทางเพศ และแรงกระตุ้นความก้าวร้าว และเมื่อเติบโต Id จะถูกกดเก็บ (Repression) เอาไว้ในจิตไร้สำนึก เพื่อให้อยู่ในสังคมร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ แต่มีโอกาสที่จะปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของตน ส่วน

Superego หรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นจิตอีกส่วนที่เกิดขึ้นในระยะหลัง เมื่อเด็กเริ่มรู้เรื่อง หรือเป็น “จิตสำนึกทางสังคม” (Social conscious) โดยเกิดจากการรับรู้กฎ บทบัญญัติ ประเพณีของสังคม จากการได้รับการอบรมสั่งสอนและเลียนแบบ เด็กที่มี Superego ที่อ่อนแอ มักจะทำอะไรตามแรงกระตุ้นจากภายใน และความพึงพอใจของตนโดยไม่สนใจคนรอบข้าง หรือระบบระเบียบที่มีอยู่ จึงเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงและมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ง่ายกว่าเด็กที่มี Superego ที่แข็งแรง ส่วน Ego จะเป็นส่วนของจิตแห่งการคิดเชิงเหตุและผล ช่วยให้คนยังขังใจหรือตัดสินใจที่จะทำอะไรตามที่ควรจะเป็น (กัญญาธิฐิตา ศรีภา, 2562) บุคคลที่มี Ego แข็งแรงพอ จะสามารถดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การทำงานของ Ego จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทั้งปัจจัยทางด้านพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ถ้าเด็กคลอดออกมาสมบูรณ์ ไม่มีความบกพร่องทางกาย Ego ก็จะสามารถทำงานได้เป็นอย่างดี ในขณะที่สิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะช่วย Ego มีพัฒนาการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ พรอยด์กล่าวถึง ความต้องการที่ไม่สมหวัง ความไม่สมปรารถนา นำมาซึ่งความวิตกกังวล (Anxiety) และหากความวิตกกังวลมีมาก โดยไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสม จะกลายเป็นปมขัดแย้งในจิตใจ (Intrapsychic conflict) ซึ่งเมื่อเกิดความขัดแย้งภายในจิตใจนี้ขึ้นมา Ego จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่าง Id กับ Superego และโลกภายนอก โดยจิตทั้ง 3 ส่วนนี้ จะมีความอยากและอารมณ์กระทบกระเทือนจิตใจอยู่เสมอ ซึ่งถ้า Id มีความขัดแย้งกับ Superego และความเป็จริงของโลกภายนอกอย่างรุนแรง จะก่อให้เกิดภาวะกดดันหรือวิตกกังวลได้ ภาวะสมดุลของจิตใจจะถูกรบกวนกระทบกระเทือนซึ่งอาจทำให้จิตเสียดุลภาพ อย่างไรก็ตาม ก่อนจะถึงจุดเสียดุลภาพ ยังมีวิธีการที่จะช่วย Ego ได้คือ การใช้กลไกป้องกันทางจิต (Defense mechanism) ซึ่งเป็นกระบวนการทางจิตที่เกิดขึ้นโดยมักปราศจากการสำนึกของตัวเอง เพื่อที่จะกำจัด Anxiety ให้หมดไปจากจิตสำนึก หรือช่วยลดให้น้อยลงจนถึงระดับที่ทนได้ จนสามารถรักษาดุลภาพของจิตใจเอาไว้ได้ แต่หากความรู้สึกไม่สบายใจหรืออารมณ์โกรธมีอย่างรุนแรง จน Ego และแม้แต่กลไกป้องกันทางจิตก็ไม่สามารถรักษาดุลภาพนั้นได้ ปมขัดแย้งก็จะสะสมและฝังอยู่ในจิตใจ สัญชาตญาณก้าวร้าวรุนแรงก็อาจทะยานขึ้นมาแทนที่ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงที่นำไปสู่อาชญากรรมได้ นอกจากนั้น พรอยด์ยังได้กล่าวถึง พฤติกรรมรุนแรงในอีกแง่มุมหนึ่ง โดยกล่าวถึง กระบวนการของความรู้สึกผิด (Guilt) การลงโทษตัวเอง และอาการซึมเศร้า โดยผู้ที่มีความรู้สึกเศร้าเสียใจจนขาดความสนใจโลกภายนอก ความสามารถที่จะรักลดน้อยลง ความเคารพนับถือตัวเองลดลง มักแสดงออกด้วยการประณามตนเอง ตำหนิตัวเอง ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการฆ่าตัวตาย หรือความปรารถนาเชิงชาติสนิมและฆาตกรรมได้ (Coon & Mitterer, 2008)

2. ทฤษฎีจิตวิทยารายบุคคล (Individual Psychology) ของอัลเฟรด แอดเลอร์

อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) เชื่อว่า มนุษย์มีแรงจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ “ความปรารถนาที่จะมีปมเด่น (Striving for superiority)” เพื่อดิ้นรนไปสู่ความสมบูรณ์ (Perfection) และเป็นแรงผลักดันในการไปสู่เป้าหมายสูงสุดในชีวิต (Self actualization) คนทุกคนไม่ว่าคนปกติหรือผิดปกติทางจิต ปรารถนาที่จะมีปมเด่นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่ต่างกันไปตามความเข้มข้นของความปรารถนา ความปรารถนาที่จะมีปมเด่น สัมพันธ์กับความรู้สึกต่ำต้อยและการแสวงหาสิ่งชดเชย โดยแอดเลอร์เชื่อว่า มนุษย์มีจุดอ่อนทั้งทางกาย ทางอารมณ์ จิตใจ และทางสังคม การมีจุดอ่อนเช่นนี้ทำให้มนุษย์ “รู้สึกมีปมต้อย

(Inferiority feelings)” โดยมนุษย์จะพยายามหาทางชดเชยปมด้อยด้วยการสร้างปมเด่นขึ้นมา ในขณะที่บุคคลที่ต้องการปมเด่น แต่เมื่อดีขึ้นแล้วไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้ ก็จะเกิดความรู้สึกมีปมด้อยขึ้นมาเช่นกัน ซึ่งความรู้สึกด้อยหรือลักษณะด้อย (Inferiority complex) นี้ ทำให้บุคคลขาดกำลังใจ ผิดหวัง โดยอาจชดเชยปมด้อยหรือความพร่องของตนเองโดยสิ่งชดเชยที่มากเกินไปเกินกว่าเหตุ (Overcompensate) ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ ขึ้นได้ เช่น คนที่เกิดมาพร้อมกับปมด้อยทางร่างกาย อาจก่ออาชญากรรมเพียงเพราะเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นและเพื่อทดแทนหรือชดเชยปมด้อยของตน (Davis & Palladino, 2002; ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2561)

นอกจากนี้แอตเลอร์ ยังกล่าวถึง “ความสนใจสังคม” (Social interest) โดยเขาเชื่อว่า มนุษย์มีความปรารถนาที่จะผูกสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ การที่บุคคลให้ความสนใจต่อสังคมในแง่ใดแง่หนึ่งเป็นการชดเชยปมด้อยในทางใดทางหนึ่ง พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง หรือการกระทำผิด มีไม่น้อยที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ตั้งแต่ในวัยเด็ก เนื่องมาจากสาเหตุทางสังคม และความพึงพอใจที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม และแอตเลอร์ยังเชื่อว่า “ประสบการณ์ในวัยเด็ก” มีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ปมเด่น ปมด้อย ความสนใจสังคม และวิถีชีวิตของเด็กแต่ละคน “เด็กที่มีปมด้อย” จะเติบโตด้วยความฝังใจว่าตนเองเป็นผู้ประสบความโชคร้าย ต้องพบแต่ความล้มเหลว ซึ่งหากไม่ได้รับการประคับประคองอย่างเหมาะสม ก็จะเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามมา ส่วน “เด็กที่ถูกเอาใจจนเสียเด็ก” มักเติบโตไปพร้อมกับความเห็นแก่ตัว อยากรับเป็นนายเหนือทุกคน เรียกร้องความสนใจ ชอบเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้ และอาจใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อบงการหรือบังคับผู้อื่นให้ทำตาม และ “เด็กที่ถูกทอดทิ้ง” มักเติบโตควบคู่ไปกับความรู้สึกฝังใจว่าตนเป็นที่น่ารังเกียจ ขาดความรักและไม่สามารถรักใคร่ได้อย่างสนิทใจ ไม่ว่าจะจะเป็นความรักในรูปแบบใดๆ มีความรู้สึกอยากแก้แค้นสังคมและผู้อื่นฝังอยู่ในส่วนลึกของจิตใจ เด็กประเภทนี้สามารถที่จะก่อพฤติกรรมรุนแรงได้ง่าย เนื่องจากความต้องการทำลาย ต่อต้าน และแก้แค้นสังคม (Davis & Palladino, 2002; ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2561)

อาจเป็นที่น่าสงสัยว่า เหตุใดผู้ที่เติบโตมาพร้อมกับครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีเยี่ยมยังก่อเหตุรุนแรงหรือกระทำผิดได้ แอตเลอร์ อธิบายถึงคนที่มีลักษณะเช่นนี้ โดยผูกโยงกับ “ความต้องการอำนาจ” โดยเขามองว่า ความต้องการอำนาจนั้นเป็นเรื่องปกติ แอตเลอร์เชื่อว่า อาชญากรคือผู้ที่ไม่สนใจคนอื่น เป็นคนขลาดหรือหนีปัญหาที่ตัวเองไม่สามารถแก้ไขได้ในรูปแบบที่สังคมยอมรับ พฤติกรรมอาชญากรรมเป็นการเลียนแบบความกล้าของคนขลาด และเมื่อโดนจับ เขาเหล่านั้นกลับคิดไปว่าเป็นเพราะพวกเขายังไม่ฉลาดพอหรือโชคไม่ดี แต่หากสามารถเอาชนะตำรวจโดยหนีการจับกุมได้ เขาเชื่อว่าจะได้รับเสียงชื่นชมจากสมัครพรรคพวกของตัวเอง และจะเกิดความรู้สึกที่เหนือกว่า นั่นคือการแสวงหาปมเด่นแทนปมด้อยที่ฝังอยู่โดยที่เจ้าตัวอาจไม่รู้ตัว รวมไปถึง ความรู้สึกที่ว่า สัมพันธภาพกับกลุ่มหรือพวกพ้องในลักษณะนั้น เป็นตัวกำหนดความสำเร็จของตนเอง ทั้งนี้ ตามความเชื่อของแอตเลอร์ คนที่พยายามแสวงหาปมเด่น จนเชื่อสนิทใจว่าตนนั้นเหนือกว่าคนอื่น จะก่ออาชญากรรมโดยที่ไม่กลัวโทษแม้จะประหารชีวิต เพราะเขาเหล่านั้นเชื่อมั่นว่าตนฉลาดหรือเหนือกว่า ไม่มีวันที่จะถูกจับได้

3. ทฤษฎีตัวตนของคาร์ล โรเจอร์ส

คาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers) กล่าวถึง โครงสร้างบุคลิกภาพ 2 ส่วนที่สำคัญ คือ จุดรวมของประสบการณ์ (Organism) และ ตัวตน (Self) (Fortinash & Patricia, 2008)

1) จุดรวมประสบการณ์ (Organism) หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลในห้วงเวลาหนึ่ง ซึ่งประสบการณ์นี้เป็นสิ่งที่บุคคลรู้เฉพาะตนเท่านั้น ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลรับรู้ประสบการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลา แบ่งออกเป็น ประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตใต้สำนึก ซึ่งเป็นพลังกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ประสบการณ์บางอย่างบุคคลอาจเก็บและซ่อนไว้ภายในใจ กลายเป็นปมที่ฝังอยู่ในใจ ดังนั้น ประสบการณ์ขมขื่นที่ได้รับในวัยเด็กเล็ก ที่เด็กไม่สามารถสื่อให้ผู้รับรู้และเข้าใจได้ และแม้แต่เขาก็ไม่เข้าใจปมนั้น จะนำไปสู่การแปรปรวนทางอารมณ์ต่อเนื่องต่อไป เช่นนี้แล้ว อาจนำไปสู่การกระทำผิดหรือการกระทำที่ร้ายแรงได้โดยง่าย

2) ตัวตน (Self) เป็นศูนย์กลางในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ โรเจอร์ แบ่งตัวตนของบุคคลออกเป็น 3 ลักษณะ (McLeod, 2014) ได้แก่ ตัวตนตามที่เป็นจริง (Real self) เป็นลักษณะของบุคคลที่เป็นไปตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งบุคคลอาจรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวตนตามจริงนี้ก็ได้ ตัวตนตามที่มองเห็นหรือมโนภาพแห่งตน (Self concept) เป็นส่วนที่บุคคลมองเห็นภาพของตนเอง ซึ่งบุคคลมีการรับรู้และมองเห็นตนเองในหลายแง่หลายมุม และสิ่งที่บุคคลเห็นตนเองนี้อาจไม่ตรงกับที่คนอื่นมองเห็นหรือรับรู้ก็ได้ และตัวตนตามอุดมคติ (Ideal self) หมายถึง ภาพตัวตนที่บุคคลอยากจะเป็น ซึ่งบุคคลยังไม่สามารถเป็นได้สภาวะปัจจุบัน การทำงานของตัวตนในลักษณะต่างๆ นี้ ถ้าเป็นไปอย่างสอดคล้องเหมาะสมกัน กล่าวคือ มิมโนภาพแห่งตนสอดคล้องกับตัวตนตามความเป็นจริง และมีตัวตนตามอุดมคติอย่างสมเหตุสมผล ไม่ขัดแย้งกับตัวตนตามความเป็นจริงและตัวตนตามที่ตนมองเห็น บุคคลประเภทนี้จะยอมรับตนเอง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การรู้จักตัวเองอย่างแท้จริง แต่หากบุคคลมีประสบการณ์ทำให้มโนภาพแห่งตนที่เขาถืออยู่ไม่ตรงกับความเป็นจริง บุคคลจะเกิดความวิตกกังวลหรือคับข้องใจ นำไปสู่ปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ โดยบุคคลที่ไม่ยอมรับตนเอง อาจสร้างภาพตัวตนตามที่ต้องการขึ้นมา บุคคลเช่นนี้มักมีการรับรู้ต่อสภาวะแวดล้อมที่บิดเบือน ไม่เข้าใจตนเอง ตลอดจนไม่เข้าใจหรือยอมรับผู้อื่นหรือสังคม และไม่ยึดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่างๆ ในขณะที่บุคคลที่สร้างภาพของตนตามอุดมคติห่างไกลตนตามความเป็นจริง มักประสบความผิดหวังในตนเองและผู้อื่นอยู่เรื่อยไป ทำให้มองตนเองและผู้อื่นในแง่ลบ บุคคลประเภทนี้มักมีความสับสนและขัดแย้งในตนเอง รวมไปถึงขัดแย้งกับผู้อื่นอยู่เป็นนิจ

นอกจากนั้น โรเจอร์ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการก่อรูปพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมอาชญากรรม เป็นพฤติกรรมที่ผิดไปจากปกติธรรมดาทั่วไป การก่อรูปพฤติกรรมเช่นนี้อธิบายผ่านองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ (Coon & Mitterer, 2008; ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2561) “กระบวนการพัฒนาค่านิยม” (Organizing valuing process) โดยโรเจอร์เชื่อว่า ประสบการณ์แวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาค่านิยมของบุคคลคนที่ถูกเลี้ยงดูมาท่ามกลางสภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น เต็มไปด้วยความรักและเอาใจใส่ จะรับรู้และให้ความหมายต่อประสบการณ์นั้นในทางบวก และเกิดค่านิยมในทางบวกจากประสบการณ์นั้น ในทางตรงข้ามหากโตมาในสภาพแวดล้อมที่ไม่มั่นคง ขาดความรักความเอาใจใส่ หรือแวดล้อมไปด้วยความก้าวร้าวรุนแรง จะสร้างค่านิยมในทางลบจากประสบการณ์นั้น นอกจากนี้โรเจอร์ยังกล่าวถึง “ภาวะของการมีคุณค่า”

(Condition of worth) เป็นภาวะที่บุคคลรู้สึกว่าคุณค่า โดยบุคคลที่เติบโตมาโดยได้รับความรักจากครอบครัวอย่างปราศจากเงื่อนไข (Unconditional positive regard) จะทำให้เขารู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย แม้พฤติกรรมบางอย่างของเขาจะไม่เป็นที่ยอมรับ แต่พ่อแม่ก็ยังให้ความรักและยอมรับเขาอยู่ ทำให้เขาไม่เกิดความรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองไร้ค่า และสามารถมองตัวเองในทางบวก (Positive self regard) ส่วนบุคคลที่ได้รับการตอบสนองจากครอบครัวอย่างมีเงื่อนไข (Conditional positive regard) กล่าวคือ พ่อแม่หรือบุคคลสำคัญในชีวิตให้ความรัก ความสนใจ และยอมรับ เฉพาะเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมตามแบบที่พ่อแม่ต้องการเท่านั้น เด็กจึงเลือกที่จะทำตามความคาดหวังของคนเหล่านี้ และนำมาสร้างเป็นมโนภาพแห่งตน (Self concept) จนเติบโตมากลายเป็นคนที่กระทำการต่าง ๆ โดยขึ้นอยู่กับกรยอมรับหรือไม่ยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งหากไม่สอดคล้องกับตัวตนตามจริงของเขา ก็จะเกิดความคับข้องใจ หรือเก้บกด สุดท้ายอาจจะแสดงออกหรือตอบโต้ด้วยการต่อต้าน หรือทำทนายคนรอบข้างหรือสังคม ด้วยพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรง หรือการกระทำที่ผิดๆ

4. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal theory)

แฮร์รี สแตค ซัลลิแวน (Harry Stack Sullivan) อธิบายว่า บุคลิกภาพของมนุษย์จะเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่าคุณคนนั้นมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการรับรู้ของตนเอง จนทำให้บุคคลปรับเปลี่ยนตนเองไปตามนั้น แนวคิดที่สำคัญของซัลลิแวนที่ใช้อธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมที่สำคัญได้แก่ (Stuart, 2009; ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2561) “การสร้างภาพตัวตนของบุคคล” (Personification) ซึ่งเป็นภาพที่บุคคลสร้างขึ้นจากการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีลักษณะ 3 แบบได้แก่ ภาพตนเองที่ว่า “ฉันดี” (Good Me) เป็นผลของความสัมพันธ์ที่แสดงถึงความพึงพอใจหรือการได้รับการยอมรับจากพ่อแม่หรือบุคคลสำคัญในชีวิต ภาพตนเองที่ว่า “ฉันเลว” (Bad Me) เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการ จึงทำให้เด็กรู้สึกถึงการไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลสำคัญในชีวิต เกิดความรู้สึกไม่ติดต่อกับตนเอง มีผลทำให้เกิดความคับข้องใจ วิตกกังวล และมีปัญหาทางจิตหรือปัญหาพฤติกรรมตามมาได้ และภาพตนเองที่ว่า “ไม่ใช่ฉัน” (Not Me) เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบขู่เข็ญหรือทำให้หวาดกลัวอย่างรุนแรง ทำให้เกิดความวิตกกังวลสูง จึงแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงปฏิเสธตนเองว่า “ไม่ใช่ฉัน” เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการรับรู้ หรือยอมรับการกระทำของตนเองไม่ได้

ระบบตัวตนตามแนวคิดของซัลลิแวนนี้ อธิบายการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรมได้ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกิดจากการใช้ความรุนแรง โดยเกิดจากการสร้างภาพตัวตนจากการเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคนใกล้ตัวรอบข้างโดยเฉพาะพ่อแม่ หากความสัมพันธ์กับพ่อแม่ไม่ดี หรือพ่อแม่ที่มีพฤติกรรมรุนแรงต่อลูก ลูกรู้สึกว่าพ่อแม่ไม่ยอมรับ อาจเกิดความรู้สึกที่ไม่ติดต่อกับตนเอง และเติบโตขึ้นมาพร้อมกับภาพตัวตนว่า ตนไม่ดี (Bad me) และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับภาพตัวตนเช่นนั้น หรือในวัยเด็กหากเกิดความหวาดกลัวอย่างรุนแรงจากพฤติกรรมรุนแรงของพ่อแม่ เด็กอาจแสดงพฤติกรรมปฏิเสธการเป็นตัวเอง (Not me) โดยใช้กลไกป้องกันทางจิต เช่น การเก้บกด หรือการโทษผู้อื่น การใช้กลไกเช่นนี้บ่อยๆ อาจจะทำให้กลายเป็นคนที่ชอบระเบิดอารมณ์ต่อผู้อื่น หรือกล่าวโทษผู้อื่นเมื่อเกิดความคับข้องใจ นำมาซึ่งการตอบโต้ทำร้ายกันอย่างรุนแรงได้

5. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Operant learning theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือกระทำของสกินเนอร์ (Burrhus Frederic Skinner) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เน้นผลการตอบสนองจากการแสดงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นผลต่อเนื้อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นๆ ต่อ ถ้าพฤติกรรมนั้นได้รับการตอบสนองเป็นที่น่าพอใจ บุคคลก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก การตอบสนองเช่นนี้เรียกว่า “การเสริมแรง” (Reinforcement) ซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมเช่นนั้นต่อ ในทางตรงข้าม หากพฤติกรรมนั้นให้ผลตอบสนองในทางกลับกัน บุคคลจะลดความถี่หรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นต่อ เรียกการตอบสนองเช่นนี้ว่า “การลงโทษ” (Punishment) (Skinner, 1938, 1953; as cited in Palmer, 2003)

หากอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมอาชญากรรมโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับ “การเสริมแรง” จะพบว่า การกระทำผิดหลายอย่างที่เกิดจากการได้รับการเสริมแรง เช่น การขโมยทำให้ได้เงินตอบแทนมา หรือการเข้าร่วมกับเพื่อนยกพวกตีกับนักเรียนต่างสถาบัน ทำให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆ ในกลุ่มแก๊ง เป็นต้น รวมไปถึงกรณีการข่มขืน ก่อนที่จะลงมือข่มขืน พวกเขาจะกดดันไปด้วยความต้องการทางเพศ และพยายามจะระบายความกดดันออกมา การข่มขืนจึงเป็นการสนองความใคร่ แล้วทำให้รู้สึกดีขึ้น คนเหล่านี้จึงเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมนี้ซ้ำๆ หรือตัวอย่างของการกระทำผิดจากการได้รับแรงเสริมทางลบ เช่น เขาขโมยของเพราะถ้าขโมยก็ไม่ต้องเสียเงินซื้อ หรือการเข้าร่วมพวกตีกันเพื่อจะได้ไม่สูญเสียความนิยมชมชอบจากเพื่อนๆ ในกลุ่มแก๊ง เป็นต้น ซึ่งต่างเป็นตัวอย่างของการเสริมแรงที่มีแนวโน้มทำให้บุคคลมีพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำๆ ได้

และหากกล่าวถึงการใช้ “การลงโทษ” ในการปรับพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำผิด ในบางกรณีอาจไม่สามารถใช้ได้ผล เช่น การเฆี่ยนตีเด็กที่กระทำผิดบ่อยๆ เพื่อหวังให้เด็กหยุดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ จะพบว่า ในบางกรณีนอกจากเด็กจะไม่หยุดพฤติกรรมนั้นแล้ว ยังอาจทำหาย หรือซุ่มซ่ามเอาพฤติกรรมรุนแรงนั้นเก็บไว้และแสดงพฤติกรรมรุนแรงตอบโต้หรือไปกระทำกับบุคคลอื่นๆ แทน หรือ การตัดสินโทษจำคุกบุคคลที่กระทำผิด เป็นการจำกัดอิสรภาพ หรือนำเอาความเป็นอิสระออกไปจากบุคคลที่กระทำผิด เป้าประสงค์เพื่อให้หลบจำ ไม่กล้ากระทำผิดอีก ซึ่งจะพบว่า นักโทษหลายรายที่ออกมาแล้วก็กระทำผิดซ้ำ การลงโทษโดยการจำคุกเพียงอย่างเดียวจึงอาจยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องใช้ร่วมกับวิธีปรับพฤติกรรมต่างๆ ในขณะต้องโทษอยู่ในเรือนจำ เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ให้โอกาสได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และแสดงความชื่นชมหรือให้รางวัลในลักษณะต่างๆ เพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่อย่างถาวร

6. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory)

แบนดูรา (Bandura, 1986) เชื่อว่า มนุษย์เราเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านตัวบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งความคิด ความเชื่อ และความคาดหวังของบุคคล 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม และ 3) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมหรือบุคคลรอบตัว ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยจะเห็นว่า พฤติกรรมของบุคคล เกี่ยวข้องกับทั้งสังคมที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย และความคิดหรือความคาดหวังของบุคคล ดังนั้น การเรียนรู้ตามกระบวนการของแบนดูรา จึงเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยกระบวนการทางปัญญาของบุคคล (Cognitive process) โดยเขาได้อธิบายกระบวนการทางปัญญาในการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคล ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ บุคคลมีความสนใจ ใส่ใจ

(Attention) ตัวแบบที่สังเกตเห็น จากนั้นบุคคลเกิดการจดจำ (Retention) ตัวแบบนั้น แล้วบุคคลจึงจะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ (Reproduction) และท้ายสุดคือ บุคคลเกิดแรงจูงใจ (Motivation) ที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบนั้นซ้ำอีก เนื่องจากคาดหวังว่าการเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ ซึ่งตามหลักการของแบนดูรา บุคคลจะใช้ปัญญาพิจารณาพฤติกรรมของตัวแบบที่เขาสนใจและคิดว่ามีประโยชน์ต่อตนเอง และเมื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบแล้ว รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ดี หรือเหมาะสมกับตัวเอง ก็จะปฏิบัติซ้ำจนเกิดเป็นนิสัยหรือกลายเป็นบุคลิกภาพของตน

จากแนวคิดนี้ ทำให้เชื่อได้ว่า พฤติกรรมกระทำผิดของบุคคล อาจเกิดได้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใกล้ชิดหรือบุคคลที่พวกเขาให้ความสนใจ เช่น เลียนแบบพฤติกรรมที่พ่อแม่ทำซ้ำ ๆ หรือกระทำผิดตามกลุ่มเพื่อนที่บุคคลรู้สึกอยากเป็นพวกด้วย และเมื่อแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นแล้วได้รับการยอมรับหรือยกย่องจากเพื่อน ยิ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำได้อีก ตัวแบบที่มีอิทธิพลของบุคคล มีทั้งตัวแบบในชีวิตจริง ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ และตัวแบบที่เป็นคำสั่งสอน ดังนั้น พฤติกรรมของผู้ใหญ่ในครอบครัว สถาบันการศึกษา ศิลปินดารา ผู้นำในสังคม จึงต้องตระหนักถึงการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพราะมีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนในสังคมนั้นๆ ซึ่งจากการศึกษาการเลียนแบบของเด็กพบว่า การเลียนแบบมักเกิดขึ้นได้ง่าย เมื่อตัวแบบเป็นเพศเดียวกับเด็ก มีคุณลักษณะที่ดึงดูดใจ เป็นผู้มีชื่อเสียง มีอิทธิพลต่อความคิดความรู้สึก หรือมีอำนาจที่จะให้รางวัลหรือลงโทษต่อเด็ก (Bandura, 1986)

7. ทฤษฎีบุคลิกภาพของไอย์เซงค์ (Eysenck's theory of personality)

ฮานส์ เจอร์เกน ไอย์เซงค์ (Hans Jurgen Eysenck) นักจิตวิทยาชาวเยอรมัน เป็นผู้นำเสนอทฤษฎีมิติของบุคลิกภาพโดยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและพฤติกรรมอาชญากรรม โดยเขาได้พัฒนาแบบจำลองแสดงลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งแบ่งเป็น 3 มิติ หรือที่เรียกว่า โมเดล E-N-P โดยคนส่วนใหญ่จะมีลักษณะของบุคลิกภาพตามแต่ละมิติในระดับกลางๆ แต่จะมีบางคนที่มีลักษณะของบุคลิกภาพแบบสุดโต่งในบางมิติ ทำให้แสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ผิดเพี้ยนไป เช่น พฤติกรรมต่อต้านสังคม ไอย์เซงค์เชื่อว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคมนี้ จำเป็นต้องอาศัยการควบคุมตน โดยพัฒนาสำนึกมโนธรรมเพื่อพิจารณาว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ผ่านการขัดเกลาทางสังคม บุคลิกภาพทั้ง 3 มิติที่ไอย์เซงค์ จำแนกไว้ นั้น มีรายละเอียดดังนี้ (Eysenck, 1964; 1970; 1977 as cited in Miller, 2012)

1) Extraversion (E) ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบนี้จะมีความสนใจต่อสิ่งเร้าภายนอก กระตือรือร้น มีชีวิตชีวา และชอบเข้าสังคม ซึ่งหากมีลักษณะ Extravert แบบสุดโต่ง (High E) จะเป็นคนที่ชอบแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ จึงอาจนำมาซึ่งลักษณะหุนหันพลันแล่น (Impulsive) และตื่นเต้นได้ง่าย (Excitability) ในขณะที่คนที่มีบุคลิกภาพในมิตินี้ในระดับต่ำ (Low E) จะมีลักษณะที่เรียกว่า “Introvert” ซึ่งมักมีความสนใจหรือหมกมุ่นอยู่กับตัวเอง เจียบขีริม เก็บเนื้อเก็บตัว จะเห็นว่าคนที่มีลักษณะ High E จะควบคุมตนเองได้น้อยกว่าคนที่มีลักษณะ Low E

2) Neuroticism (N) คนที่มีบุคลิกภาพเช่นนี้ จะมีลักษณะหงุดหงิดง่าย โดยเฉพาะพวกที่มีลักษณะบุคลิกภาพในมิตินี้แบบสุดโต่ง (High N) มักกลายเป็นคนที่อารมณ์เสื่อง่าย หรือเอาแต่อารมณ์เป็นที่ตั้ง

ส่วนคนที่มีความบกพร่องบุคลิกภาพในมิตินี้ในระดับต่ำ (Low N) จะเป็นคนที่ค่อนข้างควบคุมอารมณ์และยับยั้งสติได้ กล่าวคือมีความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่า และมักมีอารมณ์คงที่ แน่นนอน

3) Psychoticism (P) บุคลิกภาพมิตินี้ถูกเพิ่มขึ้นมาภายหลังเมื่อไอย์เซงค์ได้ทำการศึกษากับบุคคลที่ต้องทนทุกข์ทรมานกับอาการป่วยทางจิต ซึ่งในตอนแรกเขาเรียกว่าเป็นภาวะโรคจิต (Psychosis) ต่อมาไอย์เซงค์มองว่าคนที่มีความบกพร่องบุคลิกภาพมิตินี้แบบสุดโต่ง (High P) น่าจะใกล้เคียงกับภาวะบุคลิกภาพผิดปกติแบบไซโคพาท (Psychopathy) คือ มีความก้าวร้าว ทำตัวเป็นปรปักษ์กับทุกสิ่งอย่าง ไม่รับรู้ความรู้สึกผู้อื่น เห็นแก่ตัว มักทำอะไรตามอารมณ์โดยยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม

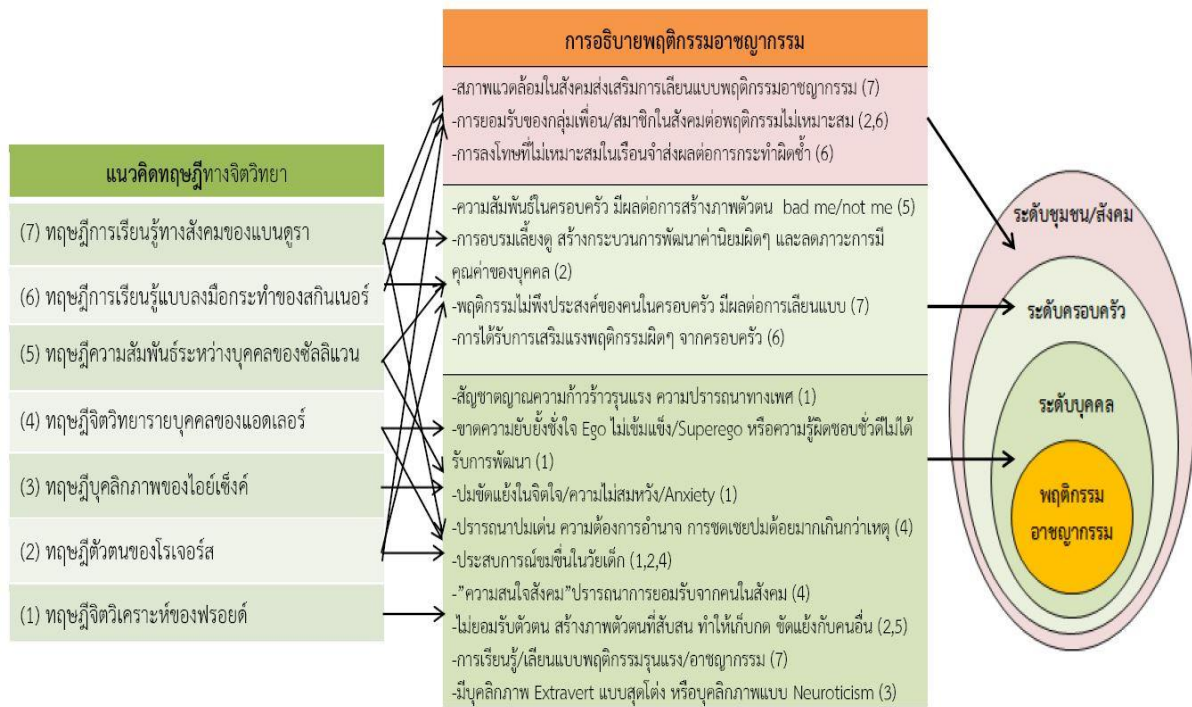
ไอย์เซงค์เชื่อว่า บุคลิกภาพของกลุ่มผู้กระทำผิดกับกลุ่มคนทั่วไป ไปมีการผสมผสานบุคลิกภาพในมิติต่างๆ ที่แตกต่างกัน ลักษณะของบุคลิกภาพที่ผสมผสานมิติ Extraversion และ Neuroticism ในระดับสูงทั้ง 2 มิติ (High E / High N) จะพบในกลุ่มผู้กระทำผิดมากกว่ากลุ่มคนทั่วไป ส่วนลักษณะของบุคลิกภาพที่ผสมผสานแบบ Extraversion และ Neuroticism ในระดับต่ำทั้ง 2 มิติ (Low E / Low N) จะพบในกลุ่มคนทั่วไปมากกว่ากลุ่มผู้กระทำผิด และลักษณะของบุคลิกภาพที่ผสมผสานมิติของ Extraversion และ Neuroticism ในระดับสูงบ้างต่ำบ้าง (High E / Low N หรือ Low E / High N) จะพบได้ทั้งในกลุ่มผู้กระทำผิดและกลุ่มคนทั่วไป สำหรับบุคลิกภาพแบบ Psychoticism นั้น จะพบมากในกลุ่มผู้กระทำผิดมากกว่ากลุ่มคนทั่วไป โดยไอย์เซงค์เชื่อว่า บุคลิกภาพแบบ Psychoticism นี้ น่าจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมอาชญากรรม

ทฤษฎีทางจิตวิทยาต่างๆ ที่กล่าวถึงไปแล้วนั้น ผู้เขียนเลือกเอาเพียงบางทฤษฎีที่พอจะอธิบายให้เข้าใจการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรมได้ง่าย และมีความหลากหลายในการอธิบาย จะเห็นว่า แต่ละทฤษฎีอาจไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมได้อย่างครอบคลุมและลุ่มลึกทุกมิติ แต่สามารถผสมผสานแนวคิดทฤษฎีต่างๆ มาใช้อธิบายพฤติกรรมนี้ได้ โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ของผู้กระทำผิด ผู้เขียนมิได้คาดหวังว่าทฤษฎีจะช่วยอธิบายที่มาของการก่อเหตุทุกกรณีได้อย่างถูกต้อง เพียงแต่ทฤษฎีจะช่วยให้เข้าใจผู้ก่อเหตุว่าอาจไม่ใช่เป็นผู้เลวร้ายเสมอไป แต่พวกเขาเหล่านั้นอาจเป็นเพียงบุคคลที่มีปัญหาและมีที่มาแห่งการก่อเหตุที่เราอาจไม่เคยหยุดคิดพิจารณาให้ถ่องแท้ ซึ่งการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยานี้ น่าจะช่วยให้เรามีแนวคิดให้พิจารณาได้บ้างว่ามีสาเหตุใดบ้างที่น่าจะเกี่ยวข้อง และมีแนวทางใดในการแก้ไขที่น่าจะเหมาะสมกับเหตุนี้

สรุป (Conclusion)

โดยสรุปบุคคลที่มีพฤติกรรมอาชญากรรม มักจะมีรูปแบบการคิดและบุคลิกภาพที่แตกแยกไปจากบุคคลปกติทั่วไป ซึ่งอาจไม่มีการคิดรูปแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ หรือมีบุคลิกลักษณะของอาชญากรเพียงลักษณะเดียว รวมไปถึงวิธีคิดและบุคลิกภาพที่เป็นอยู่อาจปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ สิ่งกระตุ้น หรือแรงจูงใจ รวมไปถึงลักษณะทางจิต ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยใช้มุมมองทางจิตวิทยา ทั้งนี้ การทำความเข้าใจด้วยทฤษฎีทางจิตวิทยา อาจไม่ตอบโจทยคำถามเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรมได้ไม่ทั้งหมด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับมุมมองที่หลากหลายอื่น ๆ ทั้งทางสังคมวิทยา อาชญาวิทยา และการบังคับใช้กฎหมาย อย่างไรก็ตาม มุมมอง

ทางจิตวิทยาจะช่วยอธิบายลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่ก้าวล่วงจรรยาบรรณได้ดียิ่งขึ้น การอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมผ่านมุมมองทางจิตวิทยาสามารถสรุปได้เป็นแผนภาพดังนี้

จากแผนภาพจะเห็นว่า พฤติกรรมอาชญากรรมจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยเงื่อนไข 3 มิติด้วยกัน ได้แก่ มิติด้านบุคคล มิติด้านครอบครัว และมิติด้านสังคมและชุมชน จะเห็นว่า แม้จิตวิทยาจะมุ่งเน้นการทำความเข้าใจในมิติของปัจเจกบุคคลเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะมุมมองของจิตวิทยาในสมัยต้นๆ เช่น **ทฤษฎีจิตวิเคราะห์** ที่เน้นกระบวนการทางจิตของมนุษย์ แต่วิวัฒนาการของจิตวิทยา ในสมัยต่อๆ มา ให้ความสำคัญกับปัจจัยแวดล้อมมากขึ้นที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ทำให้สามารถอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมได้มากกว่ามิติด้านบุคคล อย่างไรก็ตาม จะเห็นภาพคำอธิบายเงื่อนไขการเกิดอาชญากรรมในระดับบุคคลได้มากกว่าในมิติอื่นๆ เริ่มจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่อธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมในมิติด้านบุคคลเพียงอย่างเดียว โดยมองว่าเกิดจากสัญชาตญาณความก้าวร้าวรุนแรง ความปรารถนาทางเพศ การขาดความยับยั้งชั่งใจเนื่องจาก Ego ไม่เข้มแข็งพอ รวมทั้ง Superego หรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดีไม่ได้รับการพัฒนา รวมไปถึงเกิดจากบุคคลมีปมขัดแย้งขึ้นในจิตใจ อาจเนื่องจาก ภาวะของความไม่สมหวัง ความวิตกกังวล รวมทั้งประสบการณ์ขมขื่นในวัยเด็ก ที่กระตุ้นให้พฤติกรรมอาชญากรรมกระโจนออกมา แม้โดยบุคคลอาจไม่รู้ตัว **ส่วนทฤษฎีตัวตนของโรเจอร์ส** อธิบายการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรมเช่นเดียวกับฟรอยด์ ในแง่ของประสบการณ์ขมขื่นในวัยเด็ก ที่ทำให้เกิดการสร้างภาพตัวตนที่สับสน การไม่ยอมรับตัวตนของตนเอง ทำให้เกิดความเก้บกด และอาจจะเปิดอารมณ์หรือสร้างความขัดแย้งกับผู้อื่นได้ง่าย นอกจากนั้น ทฤษฎีตัวตนยังอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมในมิติของครอบครัว ที่มองว่า การอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว ทำให้บุคคลสร้างกระบวนการพัฒนาค่านิยมที่ผิดๆ หรือการเลี้ยงดูที่ทำให้บุคคลลดภาวะการมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งอาจมีผลให้คนตอบสนองต่อบุคคลอื่นหรือสังคม

ด้วยความรุนแรงหรืออาจลุกลามไปถึงฆาตกรรม นอกจากนั้น ยังอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมในมิติด้านสังคมที่มองว่า การที่สมาชิกในสังคมยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล จะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมออกมาซ้ำแล้วซ้ำอีก

ทฤษฎีบุคลิกภาพของไอย์เซ็งค์ อธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมในมิติด้านบุคคลที่ชัดเจนเพียงระดับเดียว โดยมองว่าเกิดจากการที่บุคคลมีบุคลิกภาพแบบ Extravert แบบสุดโต่งที่ทำให้กลายเป็นคนที่หุนหันพลันแล่น ขาดความยับยั้งชั่งใจ รวมไปถึงมีบุคลิกภาพแบบ Neuroticism ซึ่งพบในผู้กระทำผิดเป็นส่วนใหญ่ **ทฤษฎีจิตวิทยารายบุคคลของแอตเลอร์** เน้นมิติด้านบุคคล โดยกล่าวถึง การที่บุคคลปรารถนาปมเด่นและมีความต้องการอำนาจ การชดเชยปมด้อยของตนเองที่มากเกินไปกว่าเหตุ และประสบการณ์ขมขื่นในวัยเด็กที่สร้างปมด้อยภายในใจ รวมไปถึงความปรารถนาการยอมรับจากคนอื่นในสังคมด้วยวิธีการแสดงพฤติกรรมแบบผิดๆ อาจส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอาชญากรรมออกมาได้ ส่วน**ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของซัลลิแวน** อธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมใน 2 มิติ ทั้งด้านครอบครัวและด้านบุคคลที่เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ซัลลิแวนเชื่อว่าการที่พ่อแม่แสดงปฏิสัมพันธ์ที่เลวร้ายต่อลูก แสดงถึงการไม่ยอมรับความเป็นตัวตนของเด็ก จะทำให้เด็กสร้างภาพตัวตนแบบฉันทเอง (Bad me) หรือไม่ยอมรับตนเอง (Not me) ทำให้ภาพตัวตนมีลักษณะที่สับสนจากความไม่เป็นจริง เด็กอาจเก็บกด และสะท้อนออกไปเป็นการแสดงการทำร้ายและขัดแย้งกับคนอื่นอยู่เสมอ จนอาจลุกลามให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรมได้

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือกระทำของสกินเนอร์ จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ จึงอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมทั้งในมิติของครอบครัวและสังคม กล่าวคือ พฤติกรรมอาชญากรรมอาจเกิดจาก การได้รับการเสริมแรงที่ผิดๆ จากพ่อแม่ และเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแล้วได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ ในสังคม ล้วนส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อไปอีก รวมไปถึงการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำ ไม่ว่าจะด้วยการกักขัง หรือกระทำลงโทษในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งพฤติกรรม อาจไม่ใช่คำตอบที่เหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด หรืออาจกระตุ้นให้เกิดการตอบโต้และกระทำผิดซ้ำไปอีกด้วยซ้ำ และท้ายสุดคือ**ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา** ที่อธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมของบุคคลได้ทั้ง 3 มิติที่สัมพันธ์กัน กล่าวคือ พฤติกรรมอาชญากรรม เกิดจากการที่บุคคลเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมอาชญากรรมทั้งอาจโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวจากคนในครอบครัว หรือบุคคลอื่นๆ ในสังคม รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในสังคมที่ส่งเสริมการเลียนแบบพฤติกรรมอาชญากรรม เช่น สื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งจากปัจจัยเงื่อนไขที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ทำให้เห็นต้นตอแห่งปัญหาของการเกิดพฤติกรรมอาชญากรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับบุคคล ครอบครัว และสังคมแวดล้อม ดังนั้นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่กลายเป็นปัญหาสังคมนี้ ควรมุ่งที่การป้องกัน บำบัด และฟื้นฟู ที่ตัวบุคคลเพื่อป้องกันมิให้แสดงพฤติกรรมนั้นอีก หรือปรับพฤติกรรมให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมขึ้น รวมไปถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การขัดเกลาทางสังคมทั้งในระดับครอบครัวและสังคมที่เหมาะสม รวมไปถึงการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในสังคมที่ดีงาม และจำกัดสภาพแวดล้อมที่อาจกลายเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอาชญากรรมที่อาจแฝงอยู่ในกันบังของจิตใจออกมาได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญญ์ฐิตา ศรีภา. (2562). *จิตวิทยาอาชญากรรม*. นครปฐม: ภูมิการพิมพ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2561). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน จำกัด.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of thought and action : A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ:Prentice Hall.
- Coon, D. & Mitterer, J.O. (2008). *Introduction to Psychology: Gateways to Mind and Behavior*. (4th ed.). Belmont, CA: Wasdworth.
- Davis, S. F., & Palladino, J. J. (2002). *Psychology*. (3rded.). NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Fortinash, K. M., & Patricia, A. H. (2008). *Psychiatric Mental Health Nursing*. Canada : Mosby.
- Miller, L. (2012). *Criminal Psychology: Nature, Nurture, Culture*. U.S.A., Illinois : Charles C Thomas Publisher, Ltd.
- Palmer, J. E. (2003). *Offending Behaviour : Moral Reasoning, Criminal Conduct and the Rehabilitation of offenders*. Portland, Oregon : Willan Publishing.
- Palermo, G. B., & Kocsis, R. N. (2005). Ten Major Problems with Criminal Profiling. *American Journal of Forensic Psychiatry*. 26 (2) : 1-26
- Stuart G.W. (2009). *Principles and practice of psychiatric nursing*. (9th ed.). St. Louis: Mosby Inc.
- Yochelson, S., & Samenow, S. E. (1976). *The Criminal Personality : Vol.1. A Profile for Change*. New York : Jason Aronson.